

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากวิวัฒนาการและการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทำให้โลกเข้าสู่ยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน กล่าวคือไม่ว่าจะอยู่ ณ ส่วนใดของโลก ก็สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ส่งผลให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา และมีการแข่งขันมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการดำรงชีวิตหรือด้านธุรกิจ ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้องค์กรหลายองค์กรไม่สามารถทนต่อการแข่งขันที่รุนแรงได้ จนต้องถอนตัวออกไป ดังนั้นองค์กรที่จะสามารถต่อสู้และอยู่รอดได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ควรต้องเป็นองค์กรขนาดเล็ก ที่มีความยืดหยุ่นในการดำเนินธุรกิจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์นั้นๆ ได้ มีความคล่องตัวในการจัดการด้านต่างๆ เช่นการผลิต การใช้เทคโนโลยี และเครื่องมือการผลิต ฯลฯ ซึ่งองค์กรดังกล่าวก็คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs)

อุบลรัตน์ ลิ้มปี่ยาภิรมย์ (2542) กล่าวว่าจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยมีอยู่กว่าร้อยละ 90 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด กระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ทั้งในเมืองและชนบทแต่วิสาหกิจเหล่านี้ยังคงมีปัญหาอยู่มาก ปัญหาหลักได้แก่ปัญหาการตลาด ปัญหาการเงินหมุนเวียน ปัญหาแรงงานขาดทักษะและคุณภาพ ปัญหาข้อจำกัดในเทคโนโลยีการผลิต ปัญหาการบริหารจัดการ รวมถึงปัญหาการเข้าถึงข้อมูลและการบริการและอื่นๆ แม้จะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่หน่วยงานเหล่านี้ยังไม่สามารถช่วยเหลือหรือส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดปัญหาซ้ำซ้อนของการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริม ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือมีอยู่หลายหน่วยงานด้วยกัน ต่างมีข้อมูลจำนวนมากและไม่สามารถเผยแพร่หรือใช้ข้อมูลร่วมกันได้ เนื่องจากขาดระบบข้อมูลที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดการค้าโลก จึงได้ดำเนินการผลักดันเพื่อให้องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนจัดตั้งเครือข่ายขึ้นมาภายใต้ชื่อ “หน่วยงานบริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคเหนือ” (Northern Network of Service Providers for Small and

Medium Enterprises: NNSPSME) ขึ้นมาประมาณกลางปี 2542 โดยเริ่มจากการประชุมหารือในการจัดอันดับความสำคัญขององค์กรที่ให้บริการ SMEs ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย สํารวจและศึกษาข้อคิดเห็นรวมถึงการจัดทำแบบสอบถามสัมภาษณ์ผู้บริหารขององค์กรที่ให้บริการ SMEs เกี่ยวกับการจัดตั้งเครือข่าย จากผลการสำรวจได้เลือกพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดแรกสำหรับการสร้างเครือข่าย โดยมีองค์กรที่มีหน้าที่ในการให้บริการ SMEs ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร การให้สินเชื่อ การให้บริการข้อมูล ปรึกษาแนะนำ และการให้บริการในการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เข้าร่วมทั้งสิ้น 14 องค์กรดังนี้

1. สภาอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ (FTI)
2. หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ (CCC)
3. สมาคมผู้ผลิตและส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ (NOHMEX)
4. สมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่ (Y.M.C.A.)
5. สมาคมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยสาขาจังหวัดเชียงใหม่- ลำพูน (ATSME)
6. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ (PIO)
7. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม สาขาเชียงใหม่ (SIFC)
8. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเชียงใหม่ (IFCT)
9. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ (BACC)
10. ศูนย์บริการข้อมูลเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (RISE-AT)
11. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ (DSD)
12. ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคเหนือ (BOI)
13. ศูนย์ส่งเสริมการค้าส่งออกภาคเหนือ (DEP)
14. ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 (IPC 1)

โดยมีการดำเนินการสร้างเครือข่ายตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 เรื่อง “การสร้างเครือข่ายของหน่วยงานบริการเพื่อ SMEs” เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2543 มีการสรุปข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายของหน่วยงานบริการเพื่อ SMEs ใช้เป็นข้อมูลสำหรับการประชุมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2 เรื่อง “การสร้างเครือข่ายของหน่วยงานบริการเพื่อ SMEs” เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2543 มีการสรุปของตกลงและแนวคิดการสร้างเครือข่ายของหน่วยงานบริการเพื่อ SMEs ให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 ประชุมเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2543

ขั้นที่ 4 การลงนามบันทึกความเข้าใจ MOU (Memorandum of Understanding) เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2543

ขั้นที่ 5 ประชุมคณะทำงานทั้ง 3 ด้าน เมื่อวันที่ 11, 18, 22 พฤษภาคม 2543

ขั้นที่ 6 สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การสร้างทีมงานและกลยุทธ์การจัดทำแผนปฏิบัติงานเครือข่าย” (Planing Workshop) เมื่อวันที่ 27 – 28 พฤษภาคม 2543

หลังจากนั้นได้มีองค์กรในเชียงใหม่ได้เสนอขอเข้าร่วมอีก 4 องค์กรคือ

1. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ (OCAC)
2. ศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และประชาชน (SFAC)
3. มหาวิทยาลัยพายัพ (PAYAP UNIVERSITY)
4. บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ (SICGC)

และในการดำเนินการสร้างเครือข่ายนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน Deutsche Gesellschaft fuer Technische Zusammenarbeit (GTZ) ซึ่งเป็นหน่วยงานส่งเสริมด้านวิชาการและด้านเทคนิคแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ที่เน้นให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ผู้ประกอบการ ในภูมิภาคให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเป็นระบบและมั่นคง เกิดการสร้างธุรกิจใหม่ๆ ในภูมิภาค

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน จะเป็นโครงการนำร่องในการจัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานบริการนี้เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติขยายผลให้กับศูนย์ส่งเสริม อุตสาหกรรมภาคอื่นทั่วประเทศต่อไป

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจนำเอาเครือข่ายหน่วยงานบริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคเหนือมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และเพื่อให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานองค์กรเครือข่ายต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานของเครือข่ายหน่วยงานบริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานของเครือข่ายหน่วยงานบริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคเหนือ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษากิจการบริการเครือข่ายมีขอบเขตครอบคลุมเครือข่ายหน่วยงานบริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคเหนือรวม 18 องค์กรดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1, 2542)

1. สภาอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ (FTI)
2. หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ (CCC)
3. สมาคมผู้ผลิตและส่งออกสินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ (NOHMEX)
4. สมาคม วาย.เอ็ม.ซี.เอ. เชียงใหม่ (Y.M.C.A.)
5. สมาคมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยสาขาจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน (ATSME)
6. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ (PIO)
7. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม สาขาเชียงใหม่ (SIFC)
8. บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ (SICGC)
9. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเชียงใหม่ (IFCT)
10. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ (BACC)
11. ศูนย์ให้คำปรึกษาทางการเงินสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และประชาชน (SFAC)
12. ศูนย์บริการข้อมูลเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (RISE-AT)
13. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ (DSD)

14. ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคเหนือ (BOI)
15. ศูนย์ส่งเสริมการค้าส่งออกภาคเหนือ (EPC)
16. ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 (IPC 1)
17. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ (OCAC)
18. มหาวิทยาลัยพายัพ (PAYAP UNIVERSITY)

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบวิธีการบริหารงานของเครือข่ายหน่วยงานบริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคเหนือ
2. ทราบปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานของเครือข่ายหน่วยงานบริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคเหนือ
3. ทราบแนวทางการบริหารเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจนำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้บริหารเครือข่ายในองค์กรอื่นๆให้เกิดประสิทธิภาพ

1.5 นิยามศัพท์

การบริหารเครือข่าย หมายถึงการประสานงานระหว่างองค์กรอย่างไม่เป็นทางการหรือเป็นทางการขององค์กรตั้งแต่ 3 องค์กรขึ้นไป โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงาน การประสานงานที่แน่นอนเพื่อเป้าหมายของแต่ละองค์กรร่วมกัน (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1, 2543)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมายถึง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย กิจการการผลิต กิจการการค้า และกิจการการบริการ โดยได้กำหนดคุณลักษณะของวิสาหกิจที่จะเป็น SMEs ให้พิจารณาจากเกณฑ์มูลค่าขั้นสูงของทรัพย์สินถาวรที่กิจการนั้นมีอยู่ดังนี้

ประเภท	ขนาดย่อม	ขนาดกลางและขนาดย่อม
การผลิต	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 200 ล้านบาท
การบริการ	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 200 ล้านบาท
การค้าส่ง	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 100 ล้านบาท
การค้าปลีก	ไม่เกิน 30 ล้านบาท	ไม่เกิน 60 ล้านบาท

(กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, สำนักพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม, 2542)